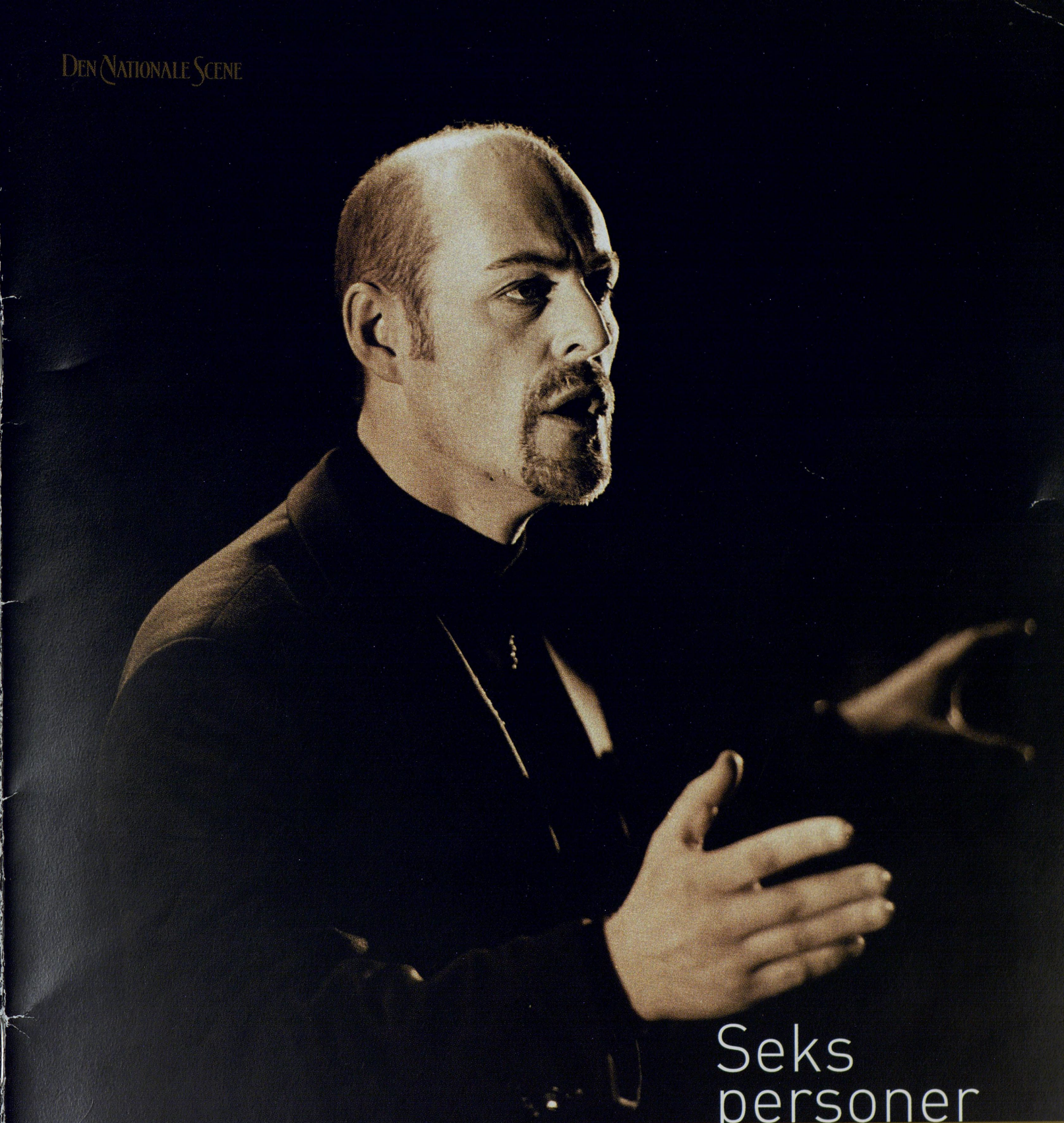

DEN NATIONALE SCENE

Seks
personer
søker
en forfatter

Av Luigi Pirandello

Seks personer søker

AV LUIGI PIRANDELLO

Översetter:
Instruktør:
Scenograf/kostymedesigner:
Komponist:
Lyddesigner:
Lysdesigner:
Dramaturg:
Maskør:

Svein Selvig
Bentein Baardson
Ingeborg Kvamme
Håkon Berge
Tor Endre Kalvenes
Geir Hovland
Bodil Kvamme
Margot Ystebø

Medvirkende:

REGISSØREN:
FØRSTESKUESPILLEREN:
FØRSTEELSKER:
PRIMADONNAEN:
DEN UNGE SKUESPILLERINNEN:
REGIASSISTENT:
SCENEARBEIDEREN:
SUFFLØREN:
REKVISITØREN:
FAREN:
SØNNEN:
MOREN:
STEDATTEREN:
DEN UNGE GUTTEN:
DEN LILLE PIKEN:
MADAM PACE:
SKUESPILLER:
SKUESPILLERINNE:

Stig Amdam
Sverre Røssummoen
Kim Kalsås
Karin Stautland
Katrine Dale
Gerald Pettersen
Jon Ketil Johnsen
Elisabeth Lahr
Hedvig Garshol
Erik Hivju
Bjørn Willberg Andersen
Sissel Ingri Tank-Nielsen
Marianne Nielsen
Eirik del Barco Soleglad
Thea Tank-Nielsen, Hanna Molden, Maria Molden
Grete Nordrå
Lars F. Moberg
Berit Eggen Solstad

Musikken er innspilt i Team Studio, Stavanger.

Lydtekniker: Frode Ytre-Arne

Medvirkende: Sveinung Sand (fiolin), Francesco Ugolini (fiolin),
Elisabeth Skaar Sijtpkens (bratsj), Kari Ravnán (cello)

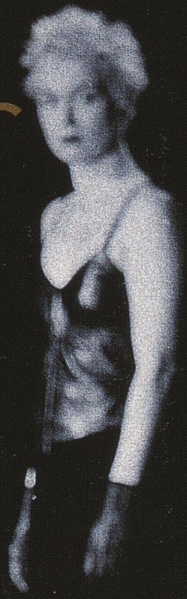
Inspisient:
Rekvisitør:
Sufflør:

Kjell Arve Vorland
Cecilie de Lange, Bastiaan van der Pas
Marit Sognnes

Forlag:

Teaterforlaget Arvid Engelind AB

en forfatter

Luigi Pirandello- en kort biografi

1867 Pirandello blir født i landsbyen Caos på Sicilia, en hendelse han senere beskriver som å falle ned "som en lysende sankthansorm under et høyt, ensomt pinjetre."

1886 Pirandello vokser opp som nummer to i en søskenflokk på fem. Faren, Stefano Pirandello driver sovelgruver. Luigi blir sendt til Girgentis tekniske institutt for bli utdannet til å overta gruvevirksomheten. Pirandello derimot er mest interessert i litterær virksomhet og lagerer sitt første skuespill "Barbaro". Fortellingen "La carpanetta" blir trykket i en lokal avis.

Pirandello begynner å studere jus ved universitetet i Palermo.

1887 På høsten begynner han litterære studier ved Universitetet i Roma, et studium som ender med utvisning etter et sammenstøt med en professor.

1888 Pirandello flytter til Tyskland hvor han begynner å studere romansk filologi ved Universitet i Bonn. Samme år gir han ut sin første diktsamling; "Mal giocondo" (Munter kval), og innleder en amorøs forbindelse med Jenny Schulz- Lander som han dediserer sin neste diktsamling til. I flere publiserte artikler skriver han om hvordan kunsten avslører at "ekte følelser" blir perverterte under fastlåste atferdsmønstre i samfunnet.

1891 Pirandello tar doktorgraden i filosofi med en avhandling om lyder og lydutvikling i hans hjemlige dialekt. Kort tid deretter gir han ut diktsamlingen "Pasqua di Gea" (Geas påske). Han bryter forlovelsen med en eldre kusine og flytter tilbake til Italia. Han bosetter seg i Roma.

1892 Han fullfører sin første roman "L' esclusa" (Den utstøtte) som blir publisert 8 år senere og da som en avisføljetong.

1893 Han gifter seg med den fem år yngre Antonietta Portulano. Piken er datter av farens kompanjong og ekteskapet er arrangert av foreldrene. De får tre barn. Samme år gir han ut novellesamlingen "Amori senza amora" (Kjærlighetsforhold uten kjærlighet). Han bestemmer seg for å skrive en novelle for hver dag i året. Ved sin død hadde han rukket å skrive hele 240 stykker. Temaet i disse novellene er, "mennesket som er fanget i hverdagslivets latterlige, underlige og selvmotsigende former".

1894 Han skriver romanen *Il turno* (Rekkefølgen) som utgis i 1902.

1903 Faren går konkurs og hele familien rammes av økonomisk krise. Medgiften til Pirandellos kone går bl.a. tapt. Antonietta får store psykiske lidelser og de neste 15 årene stelles hun hjemme av sin mann. Pirandello arbeider som lektor i litteratur ved en lærerskole i Roma.

1904 Han gir ut romanen "Matthias Pascal" som er skrevet på bestilling og som blir en umiddelbar suksess.

1908 Han gir ut den historiske romanen "I vecchi e i giovani" (De gamle og de unge). Den blir først publisert som føljetong og handlingen foregår på Sicilia to år etter Italias samling i 1890. Samme år utgir han essayet "Om humor".

1909 De to første Sicilianske enaktere blir oppført på et teater i Roma.

I de neste årene produserer han både enaktere og prosa, bl.a. "Suo marito" (Hennes ektemann) i 1911 og "Si gira" (kamera går!) i 1915.

1916 Under 1. verdenskrig blir begge hans sønner skadet.

Sicilianske venner i Roma oppmuntrer ham til å skrive teaterstykker på dialekt. Tre av disse stykkene har urpremiere dette året. Begivenheten gjør at han blir koblet til "Teatro del grottesco- bevegelsen", som la vekt på livets paradoksale og motsigelsesfylte sider og fremhevet konflikten mellom den komiske maske og ansiktet den skjuler.

1917 Med premieren på "Alle har rett" fikk Pirandello oppført sitt første italienske helaftens stykke. Samme år iscenesetter/produserer han "Il piacere dell' onestà" (Anstendighetens vellyst). Videre kan nevnes produksjoner som; "Il giuoco delle parti" (Spilleets regler) i 1918, "L' uomo, la bestia e la virtù" (Mennesket, dyret og dyden) i 1919, "Tutto per bene" (alt til det beste) i 1920 og "La vita che ti diedi" (Livet jeg ga deg) i 1923.

1921 I løpet av en fem ukers periode skriver han to mesterverk; "Henrik den 4." og "Seks personer søker en forfatter". Urpremierer på "Seks personer søker en forfatter", finner sted i Roma 10. mai.

Forestillingen ble en skandale, men allerede høsten samme år er det nypremiere i Milano og stykket blir en stor kunstnerisk seier.

I løpet av de neste to årene oversettes stykket til 25 språk og blir spilt på verdens ledende teaterscener. Stykket innleder en trilogi om "teatret i teatret". De to neste stykkene er: "Ciascuno a suo modo" (Hver på sin måte) i 1924 og "Questa sera si recita a soggetto" (I kveld improviserer vi) i 1930.

1924 Pirandello blir medlem av det fascistiske partiet og får midler til å drive sitt eget teater i Roma, Teatro d' arte di Roma frem til 1928. Pirandello skriver og instruerer flere stykker for skuespillerne, bl.a. hans egen sønn og hans venner samt primadonnaen Marta Abba.

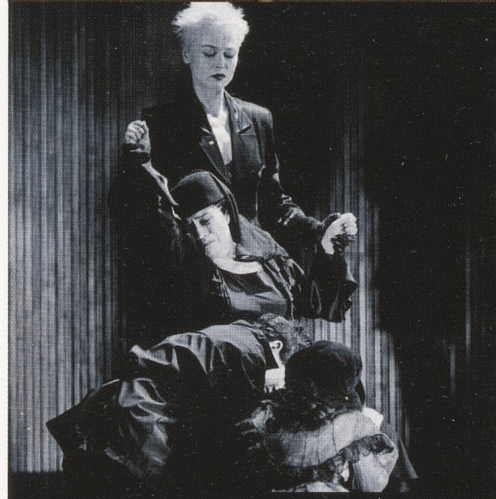
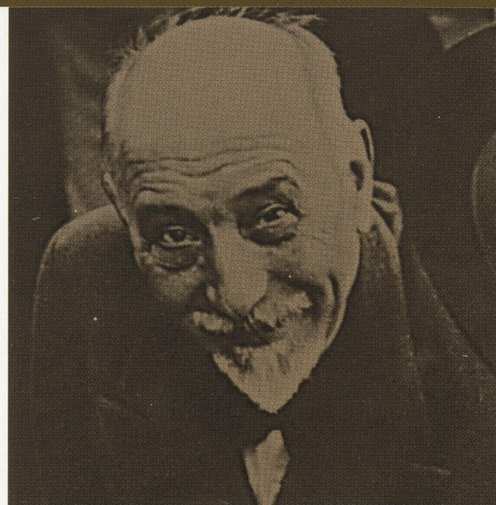
1926 Han gir ut sin siste roman "Uno, nessuno e centamilo" (En, ingen og hundretusen). Boken regnes som et radikalt formeksperiment. Pirandello kalte den. – nøkkelen til hele mitt verk...den fullstendige syntese av alt jeg har gjort og kilden til alt jeg kommer til å gjøre.

1928 "La nuova colonia" (Den nye kolonien) har premiere i 1928 og utgjør en mytetriologi sammen med "Lazzaro" (Lazarus) i 1929 og "Il gigante della montagna" (Kjempen på fjellet) i 1937.

1929 Pirandello blir innvalgt i Det Kongelige Italienske Akademi.

1934 Pirandello mottar Nobelprisen i litteratur – "for hans dristige og skarpsindige nyskaping av dramaets og scenens kunst."

1936 Pirandello dør av lungebetennelse 10. november.

Seks personer søker en forfatter

FORORD AV LUIGI PIRANDELLO

En liten, meget flink hushjelp har i mange år - og likevel er det som hun skulle begynt i går - vært i tjeneste hos min kunst, og hun er alltid ny og alltid dyktig. Hun heter Fantasi.

Hun er nok litt hovmodig og ertelysten. Når hun får lyst til å kle seg i sort, kan ingen nekte at hun virker bisarr, og ingen vil tro at hun gjør alt for alvor og bare på én måte. Hun stikker hånden i lommen og henter frem en narrekappe, rød som en hanekam, trekker hetten over hodet og løper ut. I dag hit, i morgen dit. Og hun har moro av å slepe inn i huset mitt allslags folk, som skal anspore meg til å lage noveller og romaner og komedier: de mest misfornøyde mennesker i verden, menn, kvinner og barn, innviklet i selsomme skjebner, som de ikke kan rive seg løs fra; deres planer er forlist, deres håp tilintetgjort. Å omgås dem er virkelig en stor plage.

Nåvel. For noen år siden hadde denne vesle tjenestepiken min, Fantasi, det ondskapsfulle innfallet å trekke en hel familie inn i

huset til meg. Jeg visste ikke engang hvor eller hvordan hun hadde fisket dem opp. Men etter hennes mening kunne de gi meg stoff til en praktfull roman.

Foran meg sto en mann på omkring femti, i sort jakke og lyse bukser, med dyster mine og et uvennlig, nedtrykt blikk. En stakkars enke, kledd i sorg, som i den ene hånden leide en liten pike på fire år, i den annen en gutt på over ti. Videre en frekk ung pike, også hun sortkledd, men på en tvetydig og utfordrende måte. Hun var full av bitende forakt mot den nedtrykte eldre mannen og mot en ung mann på omkring tyve, som hele tiden holdt seg for seg selv, som om alle de andre bød ham imot. Kort og godt, disse seks personene som nå, kort etter at teppet er gått opp, gjør sin entré på scenen. De begynte å fortelle meg sine triste historier, snart den ene, snart den annen, men ofte trengte også den ene de andre til side. Hver enkelt skrek sin egen oppfatning til meg, slynget sine forvirrete lidenskaper opp i ansiktet på meg, omtrent slik som de nå i stykket gjør det med den ulykkelige instruktøren.

Seks personer forfatter

Hvilken forfatter kan noensinne si, hvordan og hvorfor en skikkelse er oppstått i hans fantasi? Hemmeligheten ved den kunstneriske skaperakt er den samme som ved den naturlige fødsel. En kvinne som elsker kan ønske å bli mor. Men hvor brennende enn dette ønsket er, er ikke det nok. En dag føler hun at hun blir mor uten å huske nøyaktig når det begynte. På samme måte opptar en kunstner mange levende kimer i seg. Men han kan aldri si, hvordan eller hvorfor en av disse kimene i et bestemt øyeblikk fester seg i hans fantasi - den vil bli et levende vesen på et høyere plan enn den ustadige daglige tilværelsen.

Jeg kan bare si at disse seks personene, som man nå ser på scenen, sto så levende foran meg at jeg kunne ta på dem, ja til og med høre dem puste - uten at jeg hadde oppsøkt dem. Og de ventet formelig på - hver med sin sorg og alle forenet gjennom en felles sammenfiltret opplevelse - at jeg skulle la dem tre inn i kunsten ved å lage et drama eller ihvertfall en novelle av deres skikkelser, deres lidelser og skjebner.

Født til liv, ville de leve.

Nå må jeg innskyte at jeg aldri har nøydd meg med å fremstille en mann eller en kvinne, hvor egenartet de enn måtte være, bare for fremstillingens egen skyld. Heller ikke har jeg fortalt en munter eller trist historie bare for fortellingens egen skyld, eller beskrevet et landskap bare av glede over beskrivelsen.

Det finnes visse forfattere (og slett ikke få) som finner tilfredsstillelse i det, slår seg til ro med det og ikke leter etter noe annet. Slike forfattere er egentlig mer historikere.

Men det finnes også andre som ut over dette, hinsides denne fortellergleden, føler en dyp åndelig trang. De skyver fra seg

skikkelser, hendelser, landskap, hvis de ikke er gjennomstrømmet av et særpreget syn på livet, og derfor heller ikke kan få allmenngyldig verdi. Dette er de av natur mer filosofiske forfattere.

Jeg har den ulykken å høre til de siste.

En slik indre mening, som den jeg nettopp snakket om, var jeg ikke i stand til å oppdage hos de seks personene. Og jeg trodde ikke det ville være umaken verdt å gjøre dem levende. Jeg tenkte over det og sa til meg selv: "Jeg har allerede brydd mine lesere med noveller i hundretall; hvorfor skal jeg så hjemsøke dem med fortellingen om de seks personers triste skjebner?" Og i samme øyeblikk som jeg tenkte det, skjøv jeg dem fra meg. Eller rettere sagt, jeg gjorde alt jeg kunne for å bli kvitt dem.

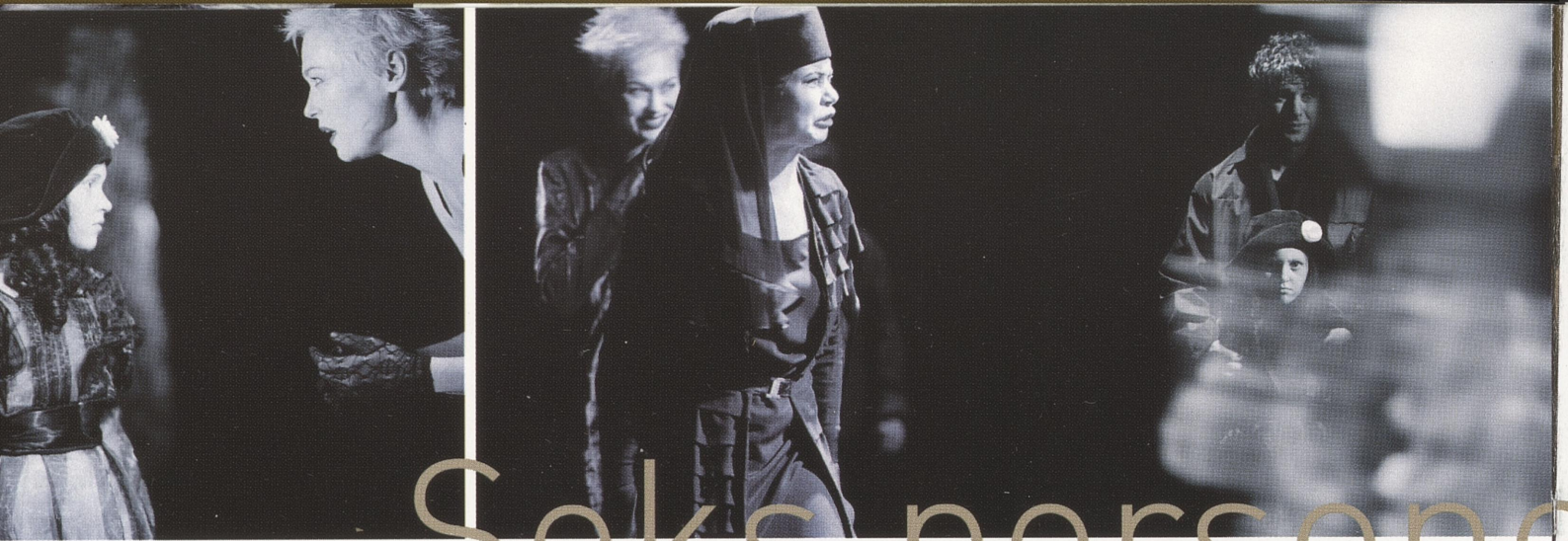
Men man gir ikke ustraffet en skikkelse liv. Skapt som de var av min ånd, levet de seks allerede sitt eget liv og ikke mitt - et liv jeg ikke lenger hadde makt til å nekte dem.

Sikkert er det i hvertfall at de - mens jeg ville jage dem ut av mitt sinn - fortsatt å leve, fullstendig løsgjort fra meg og uten å støtte seg til noen fabel, så å si på egen hånd. De overrasket meg plutselig midt på dagen, viste seg for meg i arbeidsværelsets ensomhet. De kom, snart den ene, snart den annen, av og til to sammen, for å lede meg i fristelse. De foreslo meg å skrive ned den ene eller den annen scene, viste meg effekter jeg kunne hente ut av dem, lokket meg med den interessen en ny, usedvanlig situasjon ville vekke, og så videre.

Et øyeblikk lot jeg meg overtale. Og hver gang jeg ga etter, utnyttet de det til fordel for sitt eget liv. Deres skikkelser trådte stadig klarere frem, og virket derfor stadig mer overbevisende på meg. På den måten ble det hele tiden vanskeligere for meg å komme løs fra dem,

er søker en

Seks personer forfatter

og hele tiden lettere for dem å lede meg i fristelse. Til slutt var jeg virkelig som besatt. Og så ble jeg plutselig klar over hvordan jeg skulle befri meg fra dem.

Hvorfor - sa jeg til meg selv - skildrer jeg ikke et helt nytt tilfelle: En forfatter som vegrer seg for å gi liv til noen skikkelser som er født i hans fantasi? Og hvorfor skildrer jeg ikke disse personene som, når de nå engang er innblåst liv, ikke vil finne seg i å bli lukket ute fra kunstens verden? De har allerede frigjort seg fra meg, de har fått stemme og bevegelse. De er altså allerede selvstendige deltagere i den kampen de må føre mot meg for sitt liv som dramatiske skikkelser. De kan jo snakke og bevege seg etter eget ønske. De betrakter seg selv som selvstendige vesener og har lært å beskytte seg mot meg. De kommer sikkert til å kunne forsvare seg mot de andre også. Altså lar vi dem gå dit hvor dramatiske figurer pleier å gå når de ønsker å bli levende: opp på en scene. Så får vi se hva som kan komme ut av det.

Slik har jeg gjort det. Og det er naturligvis blitt slik det måtte bli: en blanding av komedie og tragedie, av fantasi og virkelighet, i en ny humoristisk og i høyeste grad innviklet situasjon. Et drama som for enhver pris vil finne en mulighet til å bli oppført. Og det er de pustende, talende, selvstendig bevegelige personene som bærer dramaet i seg og selv må lide seg gjennom det. Det blir et stykke om deres forgjeves forsøk på å improvisere en scenisk virkelighet.

Først møter de skuespillernes overraskelse - de har denne dagen prøve på den tomme scenen, uten kulisser. Og de blir både forbauset og skeptiske, når seks personer plutselig dukker opp og sier at de søker en forfatter. Så, kort etter, blir skuespillernes intensive interesse vakt, da den sørgekledde moren besvimer. De begynner å ane et dystert og uhyggelig drama hos henne og de andre medlemmene av denne merkelige familien, som så uventet og uforberedt er brutt inn på den tomme scenen. Og deres

interesse vokser etter hvert som lidenskapene flammer opp, snart hos faren, snart hos stedatteren, senere hos sønnen og til slutt hos den stakkars moren - lidenskaper som med tragisk, ødeleggende raseri tørner mot hverandre.

Og her har vi også den dypere betydning, som jeg først savnet hos de seks personene. Nå, etter at de er gått inn på scenen, finner jeg den i opphisselsen i denne fortvilte kampen, som alle fører mot alle, og alle mot teatersjefene og skuespillerne, som de ikke blir forstått av.

Uten å vite det, uten å ville det, forsvarer hver enkelt seg i høyeste opphisselse mot de andres beskyldninger. Dermed uttrykker de nettopp den lidelse og sorg som i mange år har vært min egen åndelige nød: Umuligheten av å forstå hverandre gjensidig, fordi ordene er blitt tomme, uten presist dekkende mening. De ble også uttrykk for den personlighetens mangetydighet, som svarer til alle de muligheter for liv som finnes i hver enkelt av oss. Og til slutt: den evige, tragiske konflikten mellom livet, som uopphørlig beveger seg og forvandler seg, og formen som holder det uforandret fast.

Særlig to av de seks, faren og stedatteren, snakker om hvor grusomt det er å være ugjenkallelig bundet til en form, som for begge er et uforanderlig uttrykk for det vesentlige i deres tilværelse. For den ene betyr det straff, for den annen hevn. De forsvarer disse sentrale trekkene mot det affekterte maset og den ubevisste overfladiskheten hos skuespillerne. Og begge prøver på å tvinge sitt syn inn på instruktøren, som imidlertid forandrer deg og tilpasser det til teatrets såkalte "nødvendige krav".

Ikke alle seks personer er stilt opp på samme plan. Ikke fordi det finnes hovedroller og biroller blant dem - alle seks befinner seg i samme tilstand av kunstnerisk levendegjørelse og alle seks på samme virkelighetsplan. Og det er det fantastiske ved stykket!

er søker en

Men faren, stedatteren, for så vidt også sønnen, er oppfattet som ånd, moren som natur. Gutten, som bare seg på og til slutt må gjøre en gestus, og den lille piken, som ikke foretar seg noe overhodet, er bare "tilstede". Denne kjensgjerningen skaper nye perspektiver mellom dem. Jeg hadde ubevisst inntrykk av at noen av skikkelsene måtte bli dypere kunstnerisk utarbeidet, andre mindre og noen bare flyktig skissert. De mest levende, de mest gjennomførte, faren og stedatteren, trer uvilkarlig mer frem og fører an. De sleper den nesten døde vekten av de andre med seg: først sønnen, som sperrer seg inne i seg selv. Så moren som et resignert offer. Og mellom dem to små skikkelser, som nesten ikke er tilstede - bare kan sees - og som må bli tatt hånd om av de andre.

Og virkelig! Hver enkelt av dem måtte dukke opp på scenen på det stadium av skapelsesprosessen, som de hadde nådd i forfatterens fantasi den gang han ville jage dem alle vekk.

Når jeg tenker tilbake på, at jeg intuitivt hadde oppfattet denne nødvendigheten og ubevisst hadde funnet løsningen ved å plassere de seks "uferdige" personene på en tom scene, står det for meg som et under. Det er en kjensgjerning at stykket virkelig ble unnfanget i fantasiens plutselige lys, da alle åndenes elementer som ved et under samlet seg til en guddommelig harmoni, stemte overens og arbeidet sammen. Det ville aldri lyktes for en kjølig beregnende menneskelig hjerne å erkjenne og oppnå det stykkets form krevde. Den betydning jeg har lagt inn verket var ikke beregnet på forhånd. Den var ikke en plan jeg fulgte den gang jeg tok fatt, og som jeg nå vil forsvare. Den beror på oppdagelser jeg senere, ved rolig ettertanke, har kunnet gjøre.

Jeg har villet fremstille seks personer som søker en forfatter. Det lykkes ikke å oppføre et ferdig drama, nettopp fordi forfatteren mangler. Isteden spiller vi dramaet om deres forgjeves forsøk - med alt det eier av tragikk, fordi disse seks personene er blitt avvist.

Utdrag og oversettelse ved Anton Rønneberg

Veien. Det ensomme huset jeg er født i. Det ligger luftig, høyt oppe på sletten med den blå jorden, mens glødende skum fra det afrikanske hav bryter ned ved stranden. Fra det fjerne tenker jeg på dette punktet, hvorfra mitt lille liv åpnet seg mot en stor, tom verden. Her begynte min vei. Her.

Jeg husker at jeg som barn stolte trygt på at jeg alltid kunne gjøre meg forstått av alle og enhver. En naivitet som naturligvis brakte meg bitre skuffelser. Dette ble en spore til på den ene siden å rendyrke min egen uttrykkform, på den annen side å studere de andre for alltid å kunne gjøre meg opp en mening om hvem jeg stod overfor.

Søster. Jeg er frisk, men usigelig trist. Jeg kan ikke beklage meg over det, da jeg selv har røvet min egen fred. Jeg har revet ned alle illusjoner. Tilbake blir bare virkeligheten, som er en heslig gammel kone. Det eneste jeg ønsker er å dø- sammen med min egen ungdom.

Når jeg ikke dreper meg er det bare av hensyn til dere. Men vær så barmhjertig ikke å tvinge meg til å spille levende. Jeg har døden i hjertet. Den siste illusjon er falt: kjærligheten.

Døden! Å ikke vite mer. Slippe løs fra denne drømmen. Og likevel er det forferdelig å dø.

Du blir en vandrør uten hus, en fugl uten rede.

Jeg forestiller meg livet som en umåtelig labyrinth, omgitt av en ugjennomtrengelig hemmelighet. Alle veier forekommer meg onde og heslige. Hvilket mål skal jeg strebe etter? Hvor skal jeg gå hen? Villfarelsen bor inne i oss selv. Lidelsen ligger i selve livet - et

meningsløst liv. Den sykdommen jeg lider av er altså det at jeg lever. Bare døden vil kunne helbrede meg.

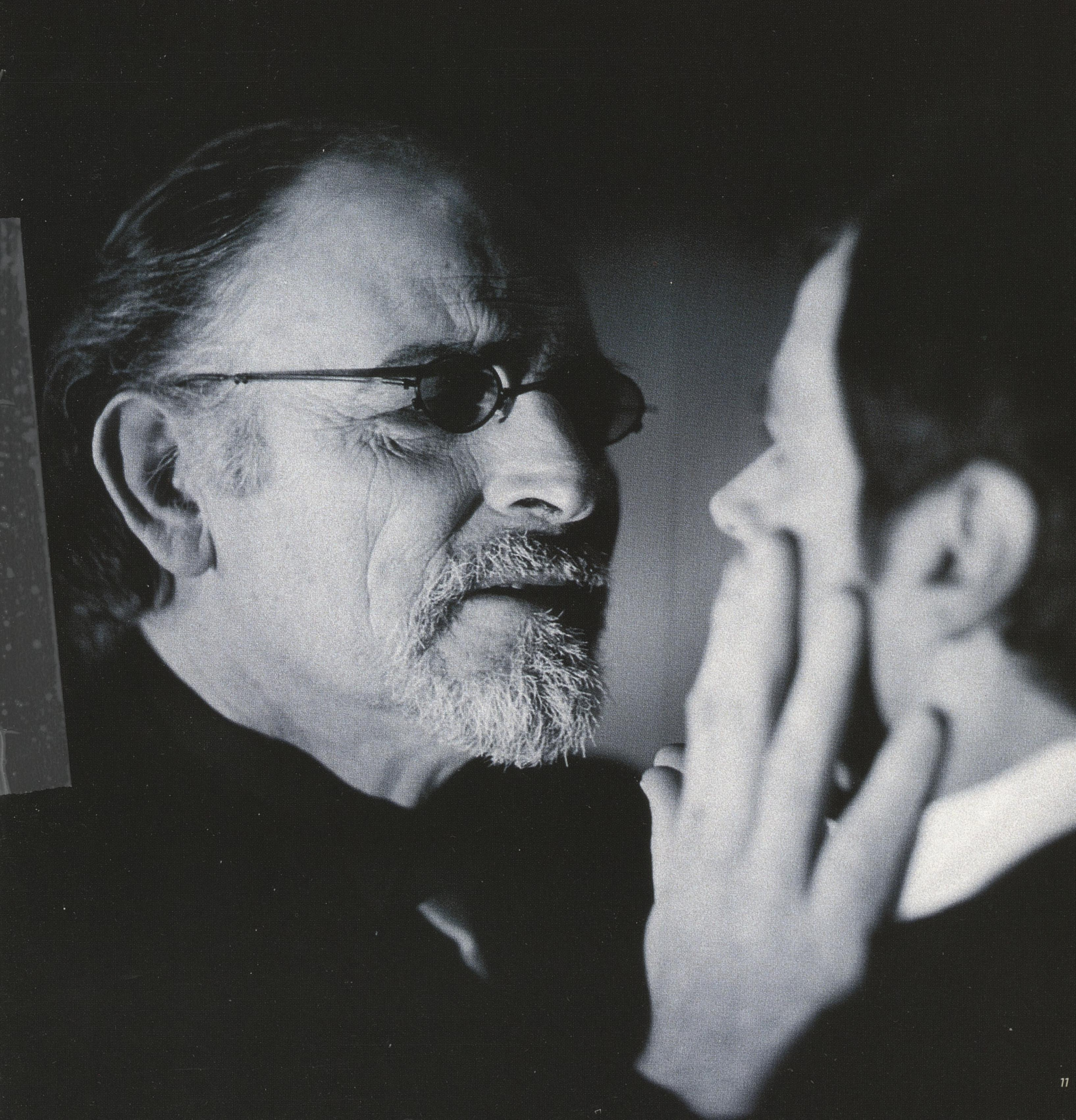
En gal har i femten år ført min hånd.

Livet må enten være å leve eller å skrive.

De ønsker noen biografiske notiser, men der setter De meg i den største forlegenhet av den enkle grunn at jeg i den grad har glemt å leve at jeg ikke kan si Dem det aller minste om mitt liv. Det måtte da være at jeg ikke lever mitt liv, men skriver det.

Jeg har vært en god elev- ikke på skolen, men i livet. En god elev som fremfor alt tok imot alt han lærte med absolutt godtroenhet. Den ivrige oppmerksomheten og det hellige alvoret jeg fulgte undervisningen med, viste en ydmyk og hengiven aktelse. Det var også helt nødvendig for å kunne ta imot bitre skuffelser, grusomme erfaringer, stygge sår og uskyldens villfarelser alt dette som gjorde meg til en ekte kunstner må være: Ubrukbar til å leve, brukbar bare til å tenke og føle- til å tenke fordi jeg følte, til å føle fordi jeg tenkte.

Er det ikke nok at naturen alltid er en trussel mot menneskene? Hvorfor skal vi øke ulykkene ved å hate hverandre og føre krig mot hverandre? Jeg har kalt en av mine verker, som har vakt alminnelig oppsikt, "Seks personer søker en forfatter". Mine samlede verker kunne ha denne undertittelen, "Tusen skikkelser søker fred".

Depotbiblioteket

01sd 17 274

Program nr 2/2001

A/S Den Nationale Scene

Postboks 78 Sentrum, 5803 Bergen

Telefon: 55 54 97 00

Web-side: www.den-nationale-scene.no

E-post: dns@den-nationale-scene.no

Ansvarlig redaktør: Bentein Baardson

Redaktør: Hege Lunde

Redaksjon: Bodil Kvamme, Ingeborg Kvamme

Fotograf: Øystein Klakegg

Grafisk utforming: Eva Tuft

Trykk: Hannevik & Sundøy

DEN NATIONALE SCENE

...den levende opplevelsen

BRAATHENS

sentrum
HOTELL

VITAL